

Крайник Ольга Петрівна

*доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки
Львівського регіонального інституту державного управління
при Президентіві України*

ORCID: 0000-0001-6295-3999

e-mail: okraynyk@gmail.com

СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Проаналізовано складові економічного розвитку окремих територіальних громад. Визначено підходи, які повинні забезпечити якісні зміни на рівні територіальної громади. Показано необхідність застосування інструменту стратегічного планування з урахуванням зарубіжного досвіду та важливість співробітництва територіальних громад для розвитку окремих територій.

Ключові слова: територіальна громада; економічний розвиток територій; стратегічне планування; співробітництво територіальних громад.

Постановка проблеми. Стан соціально-економічного розвитку країни в умовах активізації процесу децентралізації залежить від стану соціально-економічного розвитку територіальних громад, тобто розвиток економіки країни напруму залежить від росту місцевих економік. Економічна ситуація в світі та міжнародні економічні відносини характеризуються зростанням мобільності всіх видів ресурсів, спрощенням і прискоренням отримання дозволів на працю, транскордонного руху факторів виробництва. Це є також стимулом підвищення конкурентоздатності окремої території для залучення ресурсів, приваблення прямих іноземних інвестицій, пошуку інноваційних підходів у всіх сферах життя громади. Водночас відсталість окремих територій характеризується показниками вищого рівня безробіття, відтоку робочої сили, нижчого рівня середньої заробітної плати та загалом добробуту населення порівняно з конкурентоспроможними територіальними громадами. У цьому контексті актуальним є дослідження складових економічного розвитку окремої території.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні проблеми розвитку територіальних громад представлені у працях таких українських та зарубіжних вчених-економістів: Ю. Боковикова, Т. Барабаш, В. Кісельчик, В. Родченко, П. Фішер, М. Фокс, С. Хар, М. Вольф, М. Браун, Т. Кацман, Дж. Кім, С. Форест.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість теоретичних досліджень економічних складових розвитку територіальних громад, на сучасному етапі актуальними є формування нових підходів, зокрема тих, які включають об'єднання зусиль місцевої влади,

громадських організацій, бізнесу і населення громади, використання інструменту стратегічного планування та співробітництва громад для отримання найкращого результату в вирішенні проблем соціально-економічного розвитку адміністративно-територіального утворення.

Виклад основного матеріалу. Вирішення завдання активізації економічного розвитку окремих громад можливе як шляхом використання наявних ресурсів, так і шляхом застосування інноваційних підходів, проявів креативності в управлінських та організаційних процесах. В умовах посилення конкуренції за інвестиційні ресурси власне другий підхід здатний залучити більшу їх кількість, покращити свої конкурентні переваги та забезпечити сталий розвиток громад. Територіальна громада, що неспроможна використовувати існуючі можливості підвищення своєї конкурентоздатності за залучення як зовнішніх, так і внутрішніх ресурсів, показує значно нижчі результати своєї діяльності порівняно з іншими громадами. Використання капіталу, інформаційних ресурсів, сучасних знань є основою розвитку і покращення рівня життя кожної окремої території.

Розвиток громади пов'язаний із постійним процесом покращення якісних характеристик проживання на окремій території, яка включає розвиток інфраструктури, удосконалення освіти, медицини і, водночас, підвищення рівня добробуту населення територіальної громади. Або, іншими словами, розвиток пов'язаний із перманентним процесом зростання якісних показників, що характеризують територіальну громаду. Для отримання позитивного результату необхідна активізація господарської діяльності, яка призведе до створення нових робочих місць, підвищення продуктивності праці, вищої середньої заробітної плати і загалом до задоволення населення громади якісними характеристиками проживання на своїй території. З цієї причини успішність реалізації політики розвитку окремих територій значною мірою залежить від повноважень, якими наділені місцеві органи влади, а також від установлених співвідношень у розподілі повноважень між державним, регіональним та місцевим рівнями влади. Зазвичай вищий рівень якості життя громадян та стан розвитку економіки в розвинутих країнах тісно корелює з порівняно високим рівнем децентралізації повноважень та деконцентрації владних відносин.

Отримання найкращого позитивного результату можливо шляхом об'єднання зусиль як місцевої влади, громадських організацій, бізнесу і населення громади. "Сьогодні аксіомою є той факт, що ефективно місцеве самоврядування саме на рівні об'єднаних територіальних громад, яке наближене до громадян-суб'єктів отримання публічних послуг і базується на належній фінансовій спроможності, сприятиме розвитку місцевої ініціативи та прагненню до самоорганізації, залученню соціально-активних членів громад до розбудови інфраструктурних об'єктів та водночас уможливить подолання байдужості (інертності) до процесів життєдіяльності громад" [1]. Спільна праця дасть змогу отримати можливості виявлення та реалізації конкурентних переваг конкретної

території. Важливість такого підходу підтверджується дослідженням деяких вчених, які вважають, що “Довіра та взаєморозуміння цементує громаду і творить її соціальний капітал, а молодь, літні люди, творчі особистості та громадські активісти є імпульсами для її розвитку. Ідеї та практики самоврядування треба плекати і стимулювати з молодшої школи, а старшокласників можна активно залучати до написання грантових заявок та реалізації проектів з розбудови громади, оскільки прогресивне самоврядування передбачає налагодження “горизонтальних” зв’язків та розбудову партнерської спільноти” [2].

Таким чином, можемо класифікувати основні підходи, які повинні забезпечити якісні зміни на рівні адміністративно-територіального утворення. По-перше – це підхід, який враховує економічні чинники змін на рівні територіальної громади. Загалом економіка, господарські процеси є основним джерелом розвитку, генерування достатніх доходів для функціонування територіальної громади. Важливою умовою ефективної реалізації економічних процесів є максимально ефективне використання місцевих ресурсів, формування місцевих конкурентних переваг. Підтвердженням важливості використання всіх видів ресурсів для забезпечення економічного розвитку території є твердження Ю. Боковикової, яка зазначила, що “Серед переліку інших чинників розвитку територіальних громад природно-ресурсні відрізняються тим, що вони: існують як такі (земельні, водні, лісові, мінерально-сировинні та інші) незалежно від фінансових впливів/субвенцій, дотацій, грантів тощо; не мігрують на відміну від кадрових, людських; переважно відносяться до ресурсів, що складно відновити, вичерпуються; змінюють якість у залежності від умов використання” [3]. Важливим економічним завданням є використання нежитлових приміщень, занедбаного майна, їх приватизація з метою розширення функціонування бізнесу. Зростання підприємницької діяльності, приватизація таких об’єктів навіть за незначні суми принесе позитивні в перспективі результати для місцевої економіки. Створення умов для розвитку малого бізнесу дасть змогу збільшити частку працюючих, зайнятих у сфері обслуговування місцевого населення.

По-друге, важливим завданням місцевих органів влади є врахування сучасного стану технологічних чинників змін. До найголовніших належать максимальна комп’ютеризація всіх управлінських процесів, перехід на надання адміністративних послуг в електронному вигляді. Це допоможе зменшити витрати на утримання адміністративних будівель, зменшення управлінського апарату, покращення якості надання послуг. Ще одним важливим моментом є можливість використання інформаційних технологій для створення електронних баз майна, земель тощо з метою упорядкування сплати місцевих податків, забезпечення справедливості у цьому процесі. Технологічні чинники змін вимагають встановлення вищих стандартів кваліфікації працівників, формування ефективною політики управління персоналом. Як економічні, так і технологічні чинники змін забезпечать збільшення надходжень до місцевих бюджетів,

зменшати рівень дотаційності та підвищати якість проживання окремої територіальної громади. Так, за I квартал 2019 р. надходження власних доходів загального фонду місцевих бюджетів України зросли на 8,9 млрд грн (+17,2%), порівняно з аналогічним періодом 2018 р., та становили 60,4 млрд грн, що сприяє соціально-економічному розвитку територіальних громад [4].

Важливим аспектом забезпечення сталого розвитку територіальної громади є необхідність застосування інструменту стратегічного планування. Стратегічне планування потрібно розглядати як системний процес, спрямований на визначення проміжних та кінцевих показників, що характеризують економічний розвиток території та яких можна досягнути в майбутньому, здійснюючи відповідні кроки та реалізуючи певні попередньо визначені заходи. Стратегічне планування включає декілька основних елементів. По-перше, воно допомагає виявити основні напрямки діяльності, які б забезпечили довготривалий економічний розвиток території. Наприклад, для м. Львова одним із таких стратегічних напрямків, який розробляється за останній період, є розвиток туристичної галузі, а для Львівської області – розвиток екологічного туризму. По-друге, стратегічний план дає змогу оцінити, які необхідні ресурси для реалізації визначених напрямів діяльності. По-третє, у стратегічному плані відображені як проміжні, так і кінцеві результати впровадження запропонованих заходів, що допомагає здійснювати контроль протягом реалізації запланованих дій, а також оцінити кінцеву вигоду для територіальної громади.

Традиційним інструментом, за допомогою якого визначають напрямки здійснення економічних перетворень та планують заходи з реалізації певних конкретних завдань та програм, визначають прогнозні показники, які будуть досягнуті у підсумку, є програми соціально-економічного розвитку окремої території. Отже, планування соціально-економічного розвитку територіальної громади є звичним процесом, який здійснювався впродовж тривалого періоду. Однак на сучасному етапі, ознайомлюючись з підходами до стратегічного планування, яке існує у країнах ЄС і запроваджується для країн, які претендують на вступ до ЄС, доцільним є коректування внутрішніх підходів і використання досвіду цих країн. З іншого боку, досвід країн, що реформують економіки соціалістичного типу в економіки ринкових відносин, показав ефективність планування економічного розвитку території, виходячи з можливостей та потреб територіальних громад. В умовах обмеженості ресурсів зростає роль стратегічного планування, яке створює можливості шляхом визначення пріоритетів забезпечити політику економічного зростання як окремої території, так і країни загалом. Сучасні підходи до стратегічного планування допомагають упорядкувати й ранжувати систему заходів, спрямованих на економічний розвиток території за їх пріоритетністю для територіальної громади. Окрім того, в умовах обмеженого фінансування порядок реалізації заходів формується так, щоб ефективність їх віддачі була найвищою. Ще однією особливістю сучасних підходів стратегічного планування є те, що воно не пов'язане з періодом, на

який обираються органи місцевої влади, а отже, позбавлене персонального впливу місцевих керівників на формування черговості подій, які визначають економічний та соціальний розвиток території. Враховуючи описані вище складові, що формують економічний розвиток, можна скласти загальну схему стратегічного планування (рис. 1).

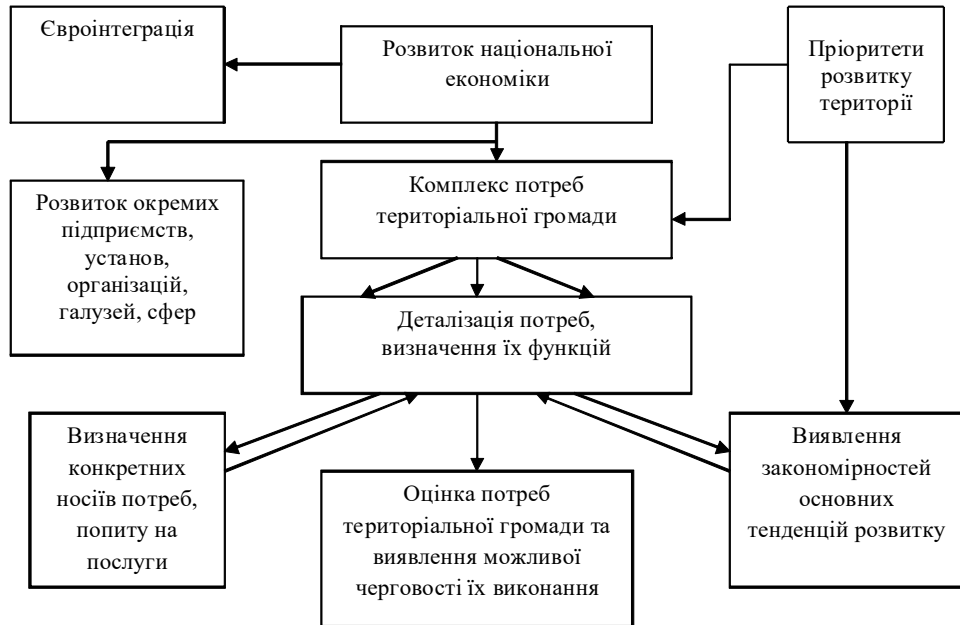

Рис. 1. Загальна схема обґрунтування складових стратегічного плану економічного розвитку, виходячи з потреб територіальної громади

Перед початком планування необхідно визначитись із порядком та етапами формування стратегічного плану економічного розвитку регіону. Такими етапами стратегічного планування можна назвати:

- попереднє дослідження інтересів територіальної громади;
- оцінку наявних ресурсів, обмежень та можливостей з огляду на економічний розвиток території;
- формування реальних цілей та завдань на основі попередніх досліджень.

На першому етапі здійснюється практично аналіз потреб та інтересів різноманітних груп, що складають територіальну громаду. Тут необхідно враховувати інтереси представників різноманітних підприємств: представників малого та середнього бізнесу, представників корпоративного сектора, представників державних підприємств, представників неприбуткового сектора (науки, освіти, релігійних громад тощо). Окрім того, важливим завданням цього етапу є узгодження інтересів громади, вибір пріоритетних напрямків, які б забезпечили економічний розвиток території.

На другому етапі проводиться оцінка наявних ресурсів, обмежень та можливостей економічного розвитку конкретної території. Інструментом для досягнення мети другого етапу є SWOT-аналіз (аналіз переваг та недоліків, можливостей та небезпек) [5, 6].

На третьому етапі проводиться формування реальних цілей економічного розвитку на основі проведених попередніх досліджень. Водночас кожна зі стратегій має відповідати Стратегії сталого розвитку “Україна - 2020” № 5/2015 від 12.01.2015 р. [7] та Стратегії сталого розвитку України до 2030 року [8], Методиці розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів із їх реалізації, що затверджена наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. Зазначені нормативно-правові акти містять детальні рекомендації щодо розроблення стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, а також містять пояснення, що повинен включати кожний розділ Стратегії розвитку. І хоча усі стратегії складаються відповідно до рекомендацій та мають типову структуру, кожна з них має відмінності відповідно до існуючої спеціалізації окремої території.

Отже, планування є процесом, який повинен визначити напрямки економічної політики з метою забезпечення стабільного, динамічного економічного розвитку адміністративно-територіального утворення. Процес планування спрямований на передбачення показників майбутнього розвитку з метою здійснення правильного вибору шляхів досягнення мети за умови найбільш раціонального використання місцевих ресурсів.

Отже, для здійснення ефективної економічної політики необхідна комплексна оцінка реального економічного потенціалу території, виявлення джерел та масштабів розвитку, визначення та оцінка варіантів перспективного соціально-економічного розвитку адміністративно-територіального утворення. Важливим інструментом реалізації цього завдання є стратегічне планування економічного розвитку, яке, порівняно з традиційними формами планування, має низку переваг:

- по-перше, це дає змогу здійснити чітке формування заходів, конкретних програм, які забезпечать економічний розвиток території;

- по-друге, планування певних дій та заходів здійснюється за відома всієї територіальної громади і відображає інтереси більшості її членів, а не певних політичних чи владних структур;

- по-третє, більшість дій та заходів плану формулюється так, щоб їх можна було виміряти кількісно, що забезпечує можливість контролю виконання запланованого;

- по-четверте, формування стратегічного плану відбувається таким чином, що забезпечує можливість гнучких підходів та оперативного реагування у разі відхилення отриманих результатів від запланованих під час проміжного контролю;

– по-п'яте, наявність стратегічного плану є важливою передумовою залучення зовнішніх інвесторів.

Здійснюючи таким чином оцінку місцевої економіки за допомогою факторів різного впливу, можна реальніше підійти до проблеми стратегічного планування місцевого економічного розвитку та уникнути доволі часто здійснюваної помилки – бажання запланувати зробити більше, ніж це можливо, виходячи з реальних обставин, ресурсів та можливостей.

Загалом стратегічне планування можна розглядати як надзвичайний засіб мобілізації місцевих ресурсів та можливостей в економічному розвитку території, а залучення широких кіл громадськості виключає можливість впровадження малопотрібних та малоефективних проєктів. Роль представників місцевої влади є надзвичайно важливою як у передплановій діяльності, так і в організації самого процесу планування. З метою здійснення ефективних підходів до формування стратегічного планування доцільно скористатись розробленим за сприяння фундації “Підтримка політики регіонального розвитку в Україні EuropeAid/132810/C/SER/UA” методичних матеріалів “Методологія стратегічного планування розвитку об’єднаних територіальних громад в Україні” [9].

Ще одним важливим аспектом сучасного розвитку окремих територій є співробітництво територіальних громад. Такий підхід активно використовується в багатьох європейських країнах і щораз набуває поширення і в Україні. Співробітництво територіальних громад є одним із інструментів, який активно сприяє місцевому розвитку. В умовах активізації процесів децентралізації підвищується зобов’язання місцевих органів управління в розширенні надання кількості послуг населенню. Необхідність об’єднання зусиль в процесі вирішення місцевих проблем зумовлена тим, що не всі органи місцевого самоврядування можуть вирішувати їх самостійно. У разі використання інструменту співробітництва потенційно зростає якість, кількість і ефективність надання таких послуг.

Підтвердженням цієї тези є думка Т. Барабаш, яка зазначає, що співробітництво територіальних громад є перспективним напрямом діяльності малих громадських об’єднань і може використовуватися для вирішення багатьох проблем їх життєдіяльності, а також покращання якості послуг, що досягається завдяки масштабності заходу. Адже якщо більшість громадян користується певними видами послуг або вони є масштабнішими, то тим меншими будуть виробничі витрати, пов’язані з їх наданням [10].

До таких проблем належать: збір, утилізація та переробка сміття, забезпечення якісного централізованого водопостачання та водовідведення, ремонт та прибирання доріг, організація пасажирських перевезень, утримання пожежної охорони тощо. Об’єднуючи управлінські, фінансові, людські ресурси, у багатьох випадках вирішення цих проблем здійснюється значно швидше та ефективніше. Механізм такої співпраці визначається Законом “Про співробітництво територіальних громад”, прийнятим у 2014 р. [11]. Відповідно до цього закону, співробітництво здійснюється у формі: делегування одному із

суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів, реалізації спільних проектів, спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів; утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень тощо.

Окрім того, співробітництво сприяє встановленню взаємовигідних відносин між громадами, забезпеченню активізації господарської діяльності та покращенню економічних показників розвитку територіальної громади. З часу прийняття закону сотні громад шляхом укладання договорів про співпрацю вирішили значну кількість завдань, що стояла перед місцевими органами влади, та поліпшили якість послуг, що надаються на їхній території.

Співробітництво громад здійснюється на основі укладених договорів, які реєструються в Реєстрі договорів про співробітництво територіальних громад [12]. На початок квітня 2019 р. зареєстровано 376 таких договорів про співробітництво територіальних громад у формі реалізації спільних проектів.

Завдяки співробітництву територіальних громад ефективніше реалізується політика соціально-економічного розвитку територій, культурного дозвілля, підвищення якості надання послуг населенню, ефективне виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, вирішення завдання активізації економічного розвитку окремих громад можливе шляхом використання всіх сучасних можливостей, які включають як ефективне використання наявних ресурсів, так і застосування інноваційних підходів, проявів креативності в управлінських та організаційних процесах. Важливим є забезпечення співпраці органів місцевої влади, населення адміністративно-територіального утворення, бізнесу та громадських організацій. Ще одним важливим завданням здійснення місцевої економічної політики є комплексна оцінка реального економічного потенціалу регіону, виявлення джерел та масштабів розвитку, визначення та оцінка варіантів розвитку, що забезпечує стратегічне планування економічного розвитку території. Для усунення місцевих проблем, які важко вирішити окремій територіальній громаді, виникла необхідність об'єднання зусиль у формі співробітництва територіальних громад. Об'єднуючи наявні ресурси окремих громад, багато завдань вирішуються значно простіше, а ефективність використання людських, фінансових та природних ресурсів є значно вищою.

Перспективою подальших наукових досліджень є аналіз нових підходів та формування пропозицій щодо удосконалення управління фінансовим станом територіальних громад та рекомендацій щодо її застосування у практичній діяльності.

Список використаної літератури

1. Кісельчик В. Місцеве самоврядування в Україні як нова організація публічної влади на рівні об'єднаних територіальних громад // Проблеми розвитку публічного

управління в Україні : матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (12 – 13 квітня 2019 р., м. Львів) / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019. С. 78—82.

2. Місцевий розвиток: кращі практики та інструменти розумного зростання : кол. моногр. / за заг. ред. проф. В. Б. Родченка. URL : http://kbs.karazin.ua/assets/public/uploads/journal/_03.07.2018.pdf (дата звернення: 18.03.2019).

3. Боковикова Ю. В. Природні ресурси – ресурси розвитку територіальних громад // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Вип. 1. Харків : ХарПІДУ НАДУ, 2017. № 1. С. 66—71.

4. Доходи місцевих бюджетів за I квартал 2019 року зросли до 60,4 млрд грн. URL : <https://decentralization.gov.ua/news/10880> (дата звернення: 16.03.2019).

5. Fisher P. State Venture Capital Funds as an Economic Development Strategy // Journal of the American Planning Association. 2007. V. 54. P. 166—177.

6. Fox M. Planning for Economic Development: A Regional Approach. [S. p. : s. n.], 1987. P. 256, 257.

7. Стратегія сталого розвитку “Україна – 2020”. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10> (дата звернення: 16.03.2019).

8. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL : www.ua.undp.org/content/ukraine/doc/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf (дата звернення: 18.03.2019).

9. Методологія стратегічного планування розвитку об’єднаних територіальних громад в Україні. URL : https://surdp.eu/uploads/files/SP_OTG_Methodology_UA.pdf (дата звернення: 18.03.2019).

10. Барабаш Т. Г. Фінансові передумови об’єднання та співробітництва територіальних громад в Україні // Наукові праці НДФІ. 2014. Вип. 2. С. 44—52.

11. Про співробітництво територіальних громад : Закон України. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (дата звернення: 16.03.2019).

12. Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад. URL : <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/rozvytok-mistsevohosamovryaduvannya/reyeestr> (дата звернення: 16.03.2019).

Статтю подано: 08.04.2019

Статтю схвалено: 15.05.2019

Krainyk Olha Petrivna

Doctor of Economics, professor, professor of the Department of Economics of Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academ for Public Administration under the President of Ukraine

ORCID: 0000-0001-6295-3999

e-mail: okraynyk@gmail.com

ECONOMIC COMPONENTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE TERRITORIAL COMMUNITY

Problem setting. In the conditions of activation of the process of decentralization, the state of socio-economic development of the country directly depends on the state of the socio-economic development of territorial communities. At the same time, the backwardness of certain territories is characterized by indicators of the lower level of welfare of the population

in comparison with the competitive territorial communities. In this context, it is topical to study the components of the economic development of a particular territory.

Recent research and publications analysis. Problems of economic development of territorial communities are presented in the works of a number of Ukrainian and foreign scholars – economists, in particular, T. Barabash, Yu. Bokovykova, V. Kiselchuk, V. Rodchenko, P. Fisher, M. Fox, C. Haar, M. Wolf, M. Brown, T. Katzman, J. Kim, C. Forrest.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. Despite the considerable amount of theoretical studies of economic components of the development of territorial communities, at the present stage, it is topical to allocate economic and technological components of changes. In addition, it is important to use the instrument of strategic planning and cooperation of communities to get the best results in solving the problems of socio-economic development of the territory.

Paper main body. Community development is associated with a continuous process of improving the quality characteristics of living in a separate territory, which includes infrastructure development, improvement of education and medicine, and with the increase of the welfare of the population of the territorial community. To obtain a positive result, it is necessary to intensify economic activity, which will lead to the satisfaction of the population of the community in their territory. Obtaining the best positive result is possible by combining the efforts of local authorities, NGOs, businesses and community members. Thus, we can classify the main approaches that should ensure qualitative changes at the level of administrative-territorial education. First, this is an approach that takes into account the economic factors of change at the level of the territorial community. An important condition for the effective realization of economic processes is the maximum effective use of local resources, the formation of local competitive advantages. An important economic task is the use of non-residential premises, abandoned property, and its privatization in order to expand the functioning of the business. The growth of entrepreneurial activity, the privatization of such facilities, even by insignificant sums of money, will in future bring positive results for the local economy. Creating conditions for the development of small business will increase the share of workers employed in the sphere of the service of the local population.

Secondly, the important task of local authorities is to take into account the current state of technological factors of changes. The most important is the maximum computerization of all management processes, the transition to the provision of administrative services in the electronic form. This will reduce the costs for maintaining administrative buildings and the administrative apparatus, and improve the quality of providing services. Another important point is the possibility of using information technologies to create electronic bases of properties, lands with the aim of streamlining the payment of local taxes, ensuring equity in this process.

An important aspect of ensuring the sustainable development of a territorial community is the need for a strategic planning tool. Modern approaches to strategic planning make it possible to streamline and rank the system of measures aimed at the economic development of the territory according to its priority for the territorial community. In addition, in conditions of limited funding, the order of the implementation of events is formed in such a way that the effectiveness of their returns was at the highest level. Another feature of the modern approaches to strategic planning is that it is not tied to a period for which local authorities are elected, and thus deprived of the personal influence of local leaders on the formation of the priority of events that determine the economic and social development of the territory.

Another important aspect of the contemporary development of separate territories is the cooperation of territorial communities. This approach is actively used in many European countries, and it is becoming widespread in our country as well. Territorial cooperation is one of the tools that actively contribute to local development. In the conditions of activation of decentralization processes, the commitment of local authorities to enlarge the provision of services to the population increases. The necessity to combine the efforts in solving local problems is due to the fact that not all local government authorities can resolve them on their own.

Conclusions of the research and prospects of further studies. Thus, solving the problem of economic development of certain communities is possible by using all modern possibilities of activating this process. It is important to ensure cooperation between local authorities, the population of administrative-territorial formation, business and public organizations. Another important task of implementing local economic policy is the use of strategic planning tools for the local economic development. To resolve local problems that are difficult to deal with for a separate territorial community, there is a need for uniting efforts in the form of territorial communities' cooperation. By combining available resources of individual communities, many tasks are much easier to solve and the efficiency of using human, financial and natural resources is significantly higher.

The prospect for further research is the analysis of new approaches and the development of proposals for improving the management of the financial situation of territorial communities and recommendations for its application in practice.

Key words: territorial community; economic development of the territory; strategic planning; cooperation of territorial communities.

References

1. Kiselchuk, V. (2019). *Mistseve samovriaduvannia v Ukraini yak nova orhanizatsiia publichnoi vlady na rivni ob'iednanykh terytorialnykh hromad*, Problemy rozvytku publichnoho upravlinnia v Ukraini, Proceedings of the Conference Title, Lviv: LRIPA NAPA, 2019. pp. 78-82 [in Ukrainian].
2. Rodchenko, V. B. (Ed.). (2018). *Mistsevyi rozvytok: krashchi praktyky ta instrumenty rozumnoho zrostannia*. URL : http://kbs.karazin.ua/assets/public/uploads/journal/_03.07.2018.pdf [in Ukrainian].
3. Bokovykova, Yu. V. (2017). Pryrodni resursy – resursy rozvytku terytorialnykh hromad. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, Issue 1, pp. 66-71 [in Ukrainian].
4. *Dokhody mistsevykh biudzhetiv za I kvartal 2019 roku zrosly do 60,4 mlrd hrn.* (2019). URL : <https://decentralization.gov.ua/news/10880> [in Ukrainian].
5. Fisher, P. (2007). State Venture Capital Funds as an Economic Development Strategy. *Journal of the American Planning Association*, Issue 54, pp. 166-177.
6. Fox, M. (1987). *Planning for Economic Development: A Regional Approach*. University of Minnesota. [S. p. : s. n.]. pp. 124-156; 256, 257.
7. Stratehiia staloho rozvytku "Ukraina – 2020". (2019). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10> [in Ukrainian].
8. Stratehiia staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku. (2019). URL : www.ua.undp.org/content/ukraine/doc/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf [in Ukrainian].
9. *Metodolohiia stratehichnoho planuvannia rozvytku ob'iednanykh terytorialnykh hromad v Ukraini*. (2019). URL : https://surdp.eu/uploads/files/SP_OTG_Methodology_UA.pdf [in Ukrainian].

10. Barabash, T. H. (2014). Finansovi peredumovy obiednannia ta spivrobitnytstva terytorialnykh hromad v Ukraini. *Naukovi pratsi NDFI*, Issue 2, pp. 44-52 [in Ukrainian].

11. Pro spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad. (2014) [in Ukrainian].

12. Reiestr dohovoriv pro spivrobitnytstvo terytorialnykh hromad. (2018). URL : <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/reiestr> [in Ukrainian].

Paper submitted: 08.04.2019

Paper accepted: 15.05.2019

Цитування: Крайник О. П. Складові економічного розвитку територіальної громади // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 2(59) : у 2 ч. Ч. 2 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019. С. 165—176. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.59.2019.178434>).

Citation: Krainyk, O. P. (2019). skladovi ekonomichnoho rozvytku terytorialnoi hromady. *Efficiency of Public Administration*, Issue 2(59), pp. 165-176. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.59.2019.178434>).